

Een betaalbare energierekening

Position paper Nibud voor het rondetafelgesprek over de betaalbare energierekening (april 2025)

Inleiding

De Kamercommissie voor Klimaat en Groene Groei heeft het Nibud uitgenodigd deel te nemen aan een rondetafelgesprek over de vraag hoe we de energierekening betaalbaar kunnen maken.

De missie van het Nibud is een Nederland zonder geldproblemen. We richten ons daarbij vooral op de mensen in financieel kwetsbare posities. We onderzoeken hoe zij daar terecht komen en wat er nodig is om hun positie te verbeteren. Dat begint bij voldoende inkomen, maar er moet ook rekening gehouden worden met onvermijdbare hoge uitgaven waar sommige mensen mee geconfronteerd worden. Binnen dat kader kijken wij ook naar de betaalbaarheid van de energierekening en de kosten van verduurzaming.

We hebben van de energiecrisis in 2022 geleerd dat een stijging van de energieprijzen een grote impact heeft op huishoudens met een laag inkomen. Vooral deze huishoudens zagen zich gedwongen de thermostaat omlaag te draaien of nauwelijks meer warm water te gebruiken. Terwijl huishoudens die in de periode voor de crisis de mogelijkheden en middelen hadden om te verduurzamen hun gedrag nauwelijks hoefden aan te passen om niet in financiële problemen te komen.

Voorwaarden voor een betaalbare energierekening voor iedereen zijn:

- dat de kosten van energie eerlijk worden verdeeld;
- dat iedereen in Nederland kan profiteren van de voordelen van verduurzaming; en
- dat waar dat (nog) niet kan mensen extra worden ondersteund.

Een verwarmd huis en warm water zijn immers basisbehoeften, die voor iedereen, ongeacht hun inkomen, beschikbaar moeten zijn.

(Energie)armoede

Een stijging van de energieprijzen raakt iedereen, maar heeft grotere impact op het besteedbaar inkomen van de financieel meest kwetsbare burgers. Volgens de Monitor Energiearmoede van TNO waren bijna 400.000 huishoudens meer dan 10 procent van hun besteedbaar inkomen kwijt aan energie, wat als energiearmoedegrens wordt gezien. Bij een gemiddelde energieprijzen komen deze huishoudens gemiddeld al € 39 per maand onder de energiearmoedegrens terecht. Maar dit gemiddelde verhuult volgens TNO de ongelijkheid tussen huishoudens in energiearmoede. Bij 10 procent van de huishoudens in energiearmoede is de kloof bij een gemiddelde energieprijzen al € 83 per maand en bijna 2 procent heeft te maken met een energie-armoedekloof van € 167 per maand¹. In de praktijk zal dit betekenen dat mensen niet alleen op hun energiegebruik bezuinigen, maar vaak ook op andere minimaal noodzakelijke uitgaven zoals gezonde voeding of zich gedwongen zien rekeningen niet of te laat te betalen. Energiearmoede heeft daarmee grote impact op het hele leven van mensen.

---

¹ TNO (2024) *De energiearmoedekloof in Nederland Een microdata-analyse van het niveau en de ongelijkheid van energiearmoede*, Beschikbaar op: <https://publications.tno.nl/publication/34643138/yulKz7av/TNO-2024-R11693.pdf>

Opbrengsten en lasten ongelijk verdeeld

Het Nibud constateerde in 2024 dat Nederlandse huishoudens wat meer financiële ruimte ervaren. Dat zien we ook terug in onze analyses van het minimabeleid, waarbij de maatregelen die na het advies van de Commissie sociaal minimum zijn genomen hun effect lijken te hebben. Tegelijkertijd blijft de onzekerheid bij mensen in een financieel kwetsbare positie groot. En dat komt niet in de laatste plaats door hoge (onvermijdbare) vaste lasten. Van de huishoudens met een laag inkomen zegt 35 procent geen grip te hebben op de energiekosten². Mensen in een huurwoning ervaren vaker dan gemiddeld geen grip op de energierekening, wat logisch is omdat de verhuurder primair verantwoordelijk is voor verduurzaming

Het huidige energiebeleid en de aanpak van de energietransitie zijn daarbij niet behulpzaam en leiden op dit moment tot grotere ongelijkheid. In het huidige energiebelastingstelsel betaalt iedereen voor verbruik van aardgas en stroom praktisch hetzelfde tarief voor de energiebelasting op aardgas en stroom. Het aardgas- en stroomverbruik wordt dus voor woningen met zowel een kleine- als grote energievraag gelijk belast. Het verbruik van aardgas en stroom neemt echter toe naarmate het inkomen stijgt. Mensen met een hoger inkomen wonen over het algemeen in grotere huizen en verbruiken meer energie, maar betalen naar verhouding een veel kleiner aandeel van hun inkomen aan energie. Deze huishoudens hebben ook het meest kunnen profiteren van de voordelen van verduurzaming, omdat ze de mogelijkheden en middelen hebben om verduurzamingsmaatregelen te treffen. Uit recent onderzoek van de Universiteit van Amsterdam blijkt ook dat de subsidies voor verduurzaming vooral bij de hogere inkomens terechtkomen³.

Daar komt bij dat door het beleid dat gasverbruik zwaarder belast, mensen met lagere inkomens, die wonen in huizen van lage energiekwaliteit, achterblijven met een hoge energierekening. Aan de andere kant betalen huishoudens die relatief veel elektriciteit gebruiken, en dus veel beslag leggen op het elektriciteitsnetwerk, hier niet een hoger bedrag voor. Dit vraagt om een andere verdeling van de kosten, op basis van gebruik en draagkracht.

Kosten van energie en energiebelasting als aandeel van besteedbaar inkomen

	Alleenstaand, bijstand	Paar 2 kinderen, 2x modaal
TOTAAL INKOMEN	€ 1.857	€ 6.828
Uitgaven energie	€ 143	€ 232
Budgetaandeel energie (%/inkomen)	7,7%	3,4%
Budgetaandeel energiebelasting vastrecht en btw (%/inkomen)	4,9%	2,0%

² Nibud (2024). *Geldzaken in de praktijk 2024. Het leven betaalbaar*. Beschikbaar op: <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-geldzaken-in-de-praktijk-2024/>

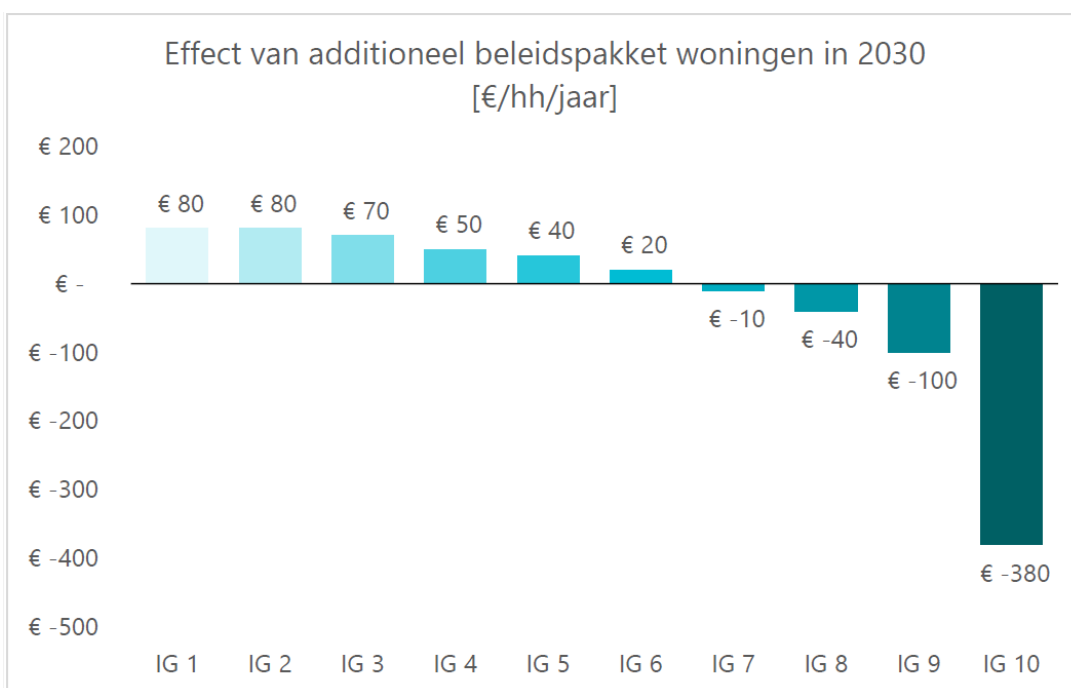
³ Dröes, M. & Van der Straten, Y. (2025) Verduurzamingssubsidies bereiken armere huishoudens het minst. In: *ESB*, te verschijnen. Beschikbaar op: <https://esb.nu/verduurzamingssubsidies-bereiken-armere-huishoudens-het-minst/>

Herzie de energiebelasting voor betaalbaarheid én klimaat

Dit kabinet wil de energierekening betaalbaar houden voor iedereen. Op dit moment zijn er tijdelijke maatregelen nodig, zoals het energienoodfonds waar huishoudens met een laag inkomen ondersteuning kunnen aanvragen. Dit is echter geen structurele oplossing voor de ongelijkheid die hierboven is geschetst.

Door de belasting op energie anders te verdelen komen we tot een meer structurele oplossing. Uit onderzoek van Kalavasta blijkt dat bij een andere vormgeving van de energiebelastingen de energierekening betaalbaarder wordt voor de lagere inkomens, terwijl de klimaatdoelen binnen bereik blijven⁴. Met hun Beleid Transitie Model maken zij het effect van beleid op het besteedbaar inkomen van mensen en op de uitstoot zichtbaar. Het model laat zien dat een financiële lastenverschuiving bij de woningen van huishoudens in lage- en midden inkomensgroepen naar die van de hoge inkomensgroepen haalbaar is. Door meer verbruik ook daadwerkelijk meer te belasten ontlasten we de lage en middeninkomens. Tegelijkertijd blijft de prikkel om te verduurzamen bestaan bij de groepen die zich alternatieven kunnen veroorloven.

Figuur 1 Het effect van het voorgestelde additionele beleidspakket voor huishoudelijk energieverbruik op de netto-inkomsten van huishoudens

Bron: Kalavasta, 2025

Ondersteun kwetsbare groepen door verbetering van de woning

Over het algemeen stoten huishoudens met een laag inkomen relatief weinig CO₂ uit. De energiecrisis heeft ons echter ook geleerd dat er een groep is met een laag inkomen die 'vastzit' in een slecht geïsoleerde woning. Zij stoten tegen wil en dank meer uit dan anderen uit dezelfde inkomensgroep. Ook met de alternatieve maatregelen zullen deze huishoudens met relatief hoge kosten worden geconfronteerd. Het Nibud pleit ervoor dat deze energie-onzuinige woningen zo snel mogelijk worden aangepakt om het hoge verbruik terug te

⁴ Koerhuis, S., Terwel, R. & S. Kempkes (2025) *Herverdeling klimaatopgave huishoudens Een verkennend onderzoek naar een betaalbare kleinere voetafdruk*, Kalavasta.

dringen en de energierekening voor deze kwetsbare huishoudens naar beneden te krijgen. Dit kan bijvoorbeeld via publiek gefinancierde isolatieprogramma's. Uit de berekeningen van het Nibud die ten grondslag liggen aan het advies voor de maximale financieringslast blijkt dat de energierekening voor een huis met label A of B zo'n € 500 per jaar lager ligt dan hetzelfde huis met label E, F of G. Ook uit het onderzoek van Kalavasta blijkt dat als we erin slagen energie-onzuinige woningen te verbeteren de energierekening van deze financieel kwetsbare huishoudens fors zal dalen. Tot het zover is, is het belangrijk ervoor te zorgen dat deze groep financiële ondersteuning krijgt om hoge energielasten te kunnen dragen.

